

Prosociální vlastnosti a chování v předškolním věku

být prosociální

= chovat se k druhým lidem tak, aby mé chování přinášelo užitek nejen mně samotnému, ale i ostatním

- mít radost, když svým přičiněním udělám radost druhému člověku
- pomoci a nečekat za to odměnu

smysl prosociálního chování

- opak prosociálnosti – **deprivanství** → souvisí s nedostatečným morálním vývojem
- **nedostatečný morální vývoj** = nedosažení lidské normality, která se u jedinců projevuje nedostatkem sebezapření, neschopností tvůrčí kooperace, ničivostí proti všemu jinému, odlišnému a parazitismem
- může ohrozit funkci celého společenského organismu
- tento sklon k sociální patologii je možno odhalit a pozitivně ovlivnit již v předškolním věku → budeme-li podporovat prosociálnost, předcházíme tím deprivantským projevům

princip prosociálnosti

co je třeba k tomu, aby člověk jednal prosociálně:

- porozumět jednání a chápání situace z pohledu druhé osoby
 - schopnost morálního úsudku
 - schopnost empatie – porozumění pocitům druhých
 - znát sociální normy a pravidla
- schopnost empatie je pro prosociální chování klíčovou dovedností

učíme děti empatii

co potřebuje dítě k tomu, aby mohlo být empatické?

- **poznávat sebe samé a na úrovni odpovídající věku porozumět vlastním emocím**
 - poznávat sebe sama, své tělo, rozvíjet jeho schopnosti a dovednosti, vnímat své emoce a dávat je do spojitosti s jejich příčinami
 - co může udělat učitelka pro rozvoj emoční vnímavosti dítěte:
 - » jít příkladem a sama dětem sdělovat, co cítí a proč to cítí : mám radost ... zlobím se... bojím se, že...
 - použití „já“ výroku – informuje dítě o příčinách emocí a učí ho, jak se příště správně zachovat
 - » pojmenovávat pocity dítěte
 - hodnocení přes vlastní prožitek : To se mi líbí. To je špatné. Jak se to líbí tobě? (zapojení dítěte)
 - při silných emocích použití empatické reakce, učíme dítě, že jeho emoce jsou správné a jak se s nimi vyrovnat
 - **poznávat druhé a chápat jejich emoce**
 - umět druhému říci, co se mi líbí a co ne – jeden ze základních způsobů sebeobrany proti násilí
 - ve skupině, kde se děti dobře znají, si méně ubližují – znalost druhého člověka
 - k poznání dětí, jejich zájmů a dovedností nám pomohou hry a prvky dramatické výchovy
 - **posilovat sebeúctu dítěte**
 - k tomu, aby se dítě chovalo ohleduplně a prosociálně, potřebuje zažít stejné chování od druhých (dospělých)
- dovednosti podporující prosociální chování :
- respektující komunikace
 - pozitivně nastavené sociální zrcadlo
 - naplňování potřeb dítěte
 - pozitivní zpětná vazba
 - efektivní komunikace
- systematickým působením na děti předškolního věku lze ovlivnit jejich prosociální chování

porozumět vnímání a chápání situace z pohledu druhé osoby

- zásadou : situace a konflikty řešit prioritně, špatné je odkládání řešení, řešení z pozice moci
- využití situací jako modely k řešení, rovněž se učí chápat a vnímat pocity z pohledu druhých
- podmínkou kvalitního řešení je aktivní účast všech zúčastněných strana empatický přístup učitelky
- pomocníkem techniky dramatické výchovy a práce příběhy (hra v roli)

schopnost morálního úsudku

- u předškolních dětí často podceňována
- hry typu: Co by se stalo, kdyby... Co by se stalo, kdybych ztratila peněženku?

znát sociální normy a pravidla

- potřeba vzoru dospělých
- náprava nesprávného vzoru rodiče je velice obtížné

shrnutí:

- prosociálnost jedince → význam pro celou společnost
 - při řešení situace nemyslí jen na sebe, ale i na ostatní
- předcházíme patologickým jevům ve společnosti
- k prosociálnosti je třeba zvládat dovednost empatie, schopnost pochopit situaci z pohledu druhé osoby, schopnost morálního úsudku a znalost sociálních norem a pravidel
- významnou roli mají příběhy